

Lepkéekkel a tisztaszobában

A nagypapa tamburáját nézegetem, amíg a lepke a mikroszkóp lencséje alá kerül. A bíbelődés közben megemlíti *Horváth Gyula János*, hogy gitár is van, ő inkább azon játszik, főleg nyáron Gombócson a diák-táborokban. Gombócos az egy fogalom, örök

mese az életében, akár az öreg tölgyes Héderváron vagy az ásványrárói szigetvilág, a bagaméri mocsaras rétek. Imádott helyek a világ négy sarkában. Aztán a mű kész, megnézhetem nagyítva a fagyalsodrómolyt, amit Magyarországon ő talált meg először, s a nevét is ő adta.

- *Miért fagyalsodró?*
- Mert a fagyai on él.

„Magyarország faunájára új molylepkefaj a Szigetközből” címmel bemutatta a Rovartani Közleményben. Nem először jeleskedett az említett folyóiratban, „Újabb adatok a Szigetköz lepkefaunájának ismeretéhez”, s így tovább. Azóta is működnek a fénycsapdák, s azóta is újdonságra bukkant Alsó-Szigetközben, de a lepke tápnövénye még ismeretlen, ami szükségeltetik ismét egy másik tudományos közleményhez. Ez egy ilyen világ. Néha az az érzésem, neki csak lepkékből áll. Bácsán, a Bodzás úton egy földszintes házban ismerkedünk a tősgyökeres szigetközi Bárány családdal, az evangélikus familia egyik leszármazottjával, Alsó-Szigetköz természetvédelmi felügyelőjével. Az összes őse parasztember volt, ő jutott el az egyetemig, majd mint okleveles gazda, a hajdani növényvédő állomásra került. Aztán hamarosan elhagyta. Pedig azt bizonygatja, hogy ott mennyire szeretett...

- *Akkor meg miért?*
- Mert ezt jobban szeretem.

Ennek úgy nyolc éve. A szülőktől megkapták a ház elejét, ahol most ülünk, ez volt hajdan a tisztaszoba, néhány jó ötlettel, korigényhez tágult a feleségnek, meg *Andrásnak*, a fiának és *Beninek*, a skót juhásznak. Az ablakból madárodúkra és madáretetőkre látni, a sziklakert növényein lepkék élnek, hátrébb a gyümöl-

csöt érlelő megtámogatott fák. S innen az út, szinte mindennap Rajkától Vénekig, ötezer hektár, összesen négy emberre. Ő az egyik a négyből.

- *Tulajdonképpen minek, készült?*

- Biológusnak, majdnem sikerült. Kisgyerekként madarásztam, leshelyről figyeltem őket. Nyulakát neveltem, eladtam, az árából vásároltam egy távcsövet, később azzal folytattam a madármegfigyelést. Aztán csak a lepkék kezdtek érdekelni, középiskolás voltam, mikor beléptem a Magyar Rovartani Társaságba.

- *Sokan gyűjtöttek, gyűjtenek tücsköt, bogarat és lepkét. Mi ebben a jó?*

- Én soha nem úgy gyűjtöttem őket, mint más a képeslapot, a bélyeget, nem azon igyekeztem, hogy minél több legyen belőlük, aztán majd csereberélek. Az érdekelt s érdekel most is, hogy egy-egy jellemző területnek mi a jellemző lepkefajtája.

- *És hogyan gyűjti? Fog egy hálót és futkos a réten?*

- Mondjuk. De ez nagyon kicsit igaz. Először is azért, mert a molylepkék kilencven százaléka éjjel repül és fél milliméteresek úgy nagyjából. Fénycsapdával vagy generátoros lámpával dolgozom. A megyei növény-egészségügyi állomás egyik területi fénycsapdáját a kertemben működtetem, ez a csapda fogott fagyalsodrómolyt is. A szárnyainak a fesztávolsága 14-20 milliméter, s miután meg-

vizsgáltam az ivarszervét, átnéztem a palearktikus anyagot, egyértelmű volt ez a hazánkban eddig ismeretlen új lepkefaj, amit hozzánk legközelebb még Szlovákiában találtak.

- *Tizennégy-húsz millimétert mondott? És kipreparálja az ivarszervét? De minek?*

- Mikroszkóp alatt persze. Döntő faji bélyeg!

- *Idővel nem fognak ezek a lepkék ártani...?*

Jóízűt nevet a kérdésen, majd újabb pohár hideg csipketeát tölt.

- Benne van a pakliban ez is. De a család arra is garancia, hogy arányt tudjak tartani.

- *Nem úgy tudom. Már a fiánknak is van lepkehálója.*

- Eljön velem néhányszor.

- *Sokszor emlegeti az öreg tölgyest, meg a többi hasonlót, hol szeret a legjobban?*

- A Bagaméri-mocsárétek a kedvenc helyem.

- *A lepkék miatt.*

- Azért más szép is van. Rengeg virág nyílik arrafelé, ritka virágok, mint a kornistárnics, gyönyörű kék színű, aztán a hússzínű ujjas, a kosbor, amit magyar orchideának is emlegetnek, meg a nagyon ritka posvány kakastaréj, igaz, nem egy színpompás növény.

- *Mire hasonlít?*

- A fekete nadálytőre.

- *Na, ja. Olyan ez, mint a süketek párbeszéde. De azért igyekszem. És a Gombócos? A gitár ott szóval meg?*

Horváth Gyula János

- Egy órház áll, Lipót-Gombóc Szigetközben található, félúton Ásványráró és Lipót között, ott találkozunk négyen természetvédelmi felügyelők, ott vannak a diáktáborok.

- *Miről beszélgetnek? Milyen témát ad az ötezer hektár?*

- Én most éppen azon igyekszem, hogy a Szigetközi Tájvédelmi Körzetből Szigetközi Nemzeti Park legyen. Ugyanis ez már egy magasabb védetségű kategória.

- *Puskás ember?*

- Volt szolgálati vadászfegyverünk, most szolgálati pisztolyunk lesz, de csak önvédelemre.

- *Van miért félni?*

- Megtörténhet ez is, az is...

- *Hogyan áll a félelemmel? Néha éjszaka is csatangol.*

- Nem társam.

- *Mikor megy a legtöbbet? Van kedvenc hónapja?*

- Hát persze. A május, amikor születtem, különben is tavaszpárti vagyok, így az adminisztrációt, írásbeli munkákat inkább téltre hagyom.

- *S mi lesz, ha elfognak a molylepkék, ha már nincs mit fedezni?*

- Mint ahogy a föld állatvilágának az egynegyede a mai napig ismeretlen, úgy ez is elkísér egy életen át. Soha nem lehet tökéletesen feltérképezni egy tájegysé-

get, a Sokorói-dombvidék, a homokpuszták Likócs felé, s maga az ország nagy része is feltáratlan terület a molylepkék szempontjából. A faunisztikai eredmények szerint, mint azt egyik cikkemben említettem, az 1993-ig Szigetközben gyűjtött lepkék 90 százaléka, több mint ezer faj szerepel a fajlistán. A kisebb rész fajjai pedig még meghatározásra várnak.

- *Engem könnyen meggyőző. Innen már nem is akar elköltözni? Milyen érzés újra a gyermekkori tiszaszobában élni?*

- Hát nem látszik rajtam!